

Kasvata ruokaa viljely- laatikossa

Hyvin suunniteltu
viljelylaatikko
tuottaa satoa
koko kesän!

SALAATTI

MARTAN
KOTI JA KEITTIÖ

Unelmalaatikkoni

Kasvata ruokaa viljelylaatikossa

PUUTARHAVILJELY on kaikille sopiva harrastus, josta on jopa taloudellista hyötyä. On palkitsevaa kasvattaa itse lähiruokaa ja poimia satoa ruukuista, kasvimaalta tai viljelylaatikosta. Viljellä voi niin parvekkeella kuin pihallakin. Viljelytapoja on monenlaisia, ja kasvilajeista voi jokainen valita itselleen mieleiset.

TÄSSÄ oppaassa keskitymme laatikkoviljelyyn pihalla. Olemme koonneet parhaat vinkit, joilla pääset alkuun, ja esittelemme kasveja, joita on helppo viljellä laatikossa.

TYÖHÖN voit ryhtyä keväällä, heti kun maa on lämmin. Viljelykausi kestää koko kesän ja pitkälle syksyyn. Viimeiset sadot korjataan ennen yöpakkasten tuloa.

Tarvikkeet

Viljelylaatikko

Viljelylaatikko on helppo koota valmiista lavakauluksista. Lavakaulukset ovat kulmista metallilla vahvistettuja puukehikkoja, joiden koko on noin 120 cm x 80 cm x 20 cm. Yhdessä kehikossa voit kasvattaa salaatteja, retiisiä ja pieniä yrttejä. Pinoamalla kaksi tai kolme lavakaulusta päällekkäin voit kasvattaa juureksia, perunaa ja kookkaita vihanneksia.

Viljelylaatikon voi myös tehdä itse laudasta. Käytä käsittelemätöntä tai lämpökäsiteltyä puuta. Kestävyyden parantamiseksi puuosat voi sivellä molemmin puolin myrkyttömällä puunsuoja-aineella, esimerkiksi pellavaöljyllä. Tee laatikosta riittävän suuri, jotta kasvien hoitaminen on helppoa. Hyvä leveys on 120 cm, pituutta voi olla tarpeen mukaan. Ohut multakerros tarvitsee kastelua useammin kuin paksu, tee laatikosta 40–60 cm korkea. 60 cm korkea laatikko on myös hyvällä työskentelykorkeudella.

Multa

Multaa tarvitaan noin 400 litraa/laatikko. Helpointa on käyttää kaupan valmiiksi lannoitettua säckimultaa. Tarkista tuoteselosteesta, että multa sopii vihannesten ja kukkien viljelyyn. Yleensä kaikki perusmullat sopivat tähän tarkoitukseen.

Voit käyttää myös oman puutarhan multaa, jos se on puhdasta, kuohkeaa ja multavaa, eikä siinä ole rikkakasvien siemeniä tai juuria. Voit lisätä joukkoon kaupan säckimultaa. Lannoita multa eloperäisellä lannoitteella, esimerkiksi lantarakeilla.

Sanomalehtiä

Lehdet levitetään viljelylaatikon pohjalle. Älä käytä aikakauslehtiä. Vaihtoehtoisesti voi käyttää kuononkuituista kangasta, esim. lakanaa tai pyyhettä.

Eloperäiset lannoitteet

Kananlantarakeet, vihreä ruohosilpu, viherlannoite.

Nokkosvesi

Käytetään kasvien suojelemiseksi tuhohönteisiltä.

Työvälineet

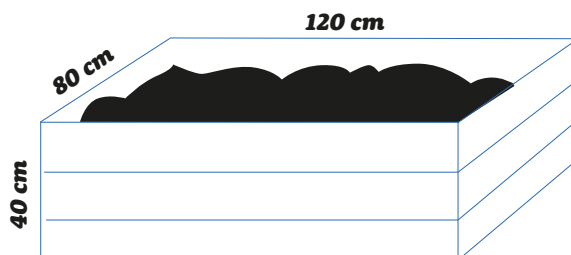
Välttämättömät

kastelukannu, lapio, istutuslapio, pieni hara.

Hyödylliset

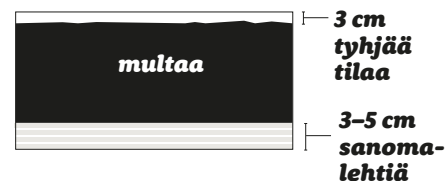
kasvuharso, tukikepit, naru, pienet puutarhasakset, sumutuspullo, saavi kasteluveden varastointiin.

Tämän oppaan ohjeet on tehty viljelylaatikolle, jonka mitat ovat 120 x 80 x 40 cm (leveys x pituus x korkeus).

Laatikon täyttö:

- pohjalle sanomalehtiä 3–5 cm, kastele hyvin (n. 20 l vettä)
- päälle multaa

Viljelylaatikon paikka

- Sijoita viljelylaatikko pihassa valoisaan, lämpimään ja tuulettomaan paikkaan. Hyötykasvit tarvitsevat aurinkoa vähintään 6 tuntia päivässä.
- Älä sijoita laatikkoa puiden alle tai paikkaan, jossa on monivuotisia rikkakasveja, kuten vuohenputkea, juovavehneä tai voikukkaa.
- Jos perustat useampia viljelylaatikoita, jätä niiden väliin 80 cm leveä hoitokäytävä.
- Lähellä sijaitseva vesipiste helpottaa viljelmien hoitoa.
- Jos kyseessä on taloyhtiön pihalue, kysy lupa viljelylaatikon perustamiseen taloyhtiöltä.

Hyvä tietää

Varastolannoitus

Samaan viljelylaatikkoon voi istuttaa erilaisia kasvilajeja. Kasvilajien ravintarve on erilainen. Paljon ravinteita tarvitsevat esimerkiksi tomaatti, kurku, kesäkurpitsa ja kaalit. Anna paljon ravinteita vaativille lajeille perustolannoituksen lisäksi varastolannoitetta. Kun olet istuttanut taimen, tee sen lähelle kuoppa ja laita siihen noin 2 dl kananlantaraketta. Kastele ja peitä lannoite mullalla. Osa kasvin juurista kasvaa kiinni varastolannoitteeseen ja ottaa siitä ravinteita tarpeen mukaan.

Ruohokate

Levitä vihreää ruohosilppua noin 5 cm:n kerroksena kasvien riviväleihin. Ruohokatteesta tulee maahan ravinteita. Kate myös vähentää kosteuden haihtumista. Älä käytä katetta, jos puutarhassa on kotiloita tai etanoita.

Viherkäyte

Viherkäyte on nopeavaikutteinen kesälannoite. Laita ämpäri täyteen ruohoa, nokkosia tai muita vihreitä kasveja. Lisää vettä niin, että kasvit peittyvät. Anna liemen seistä kaksi viikkoa. Liemi haisee pahalle, mutta se kuuluu asiaan. Tee kasteluvesi sekoittamalla 1 l viherkäytettä ja 9 litraa vettä. Taimien kasteluun sopii laimeampi seos: 0,5 l käytettä ja 9 litraa vettä.

Nokkosvesi

Laita astiaan noin 1 kg nokkosia ja kaada päälle 5 litraa vettä. Anna seisoa 1–2 vuorokautta ja siivilöi. Käytä nestettä kirvojen ja muiden pehmeäihoisten hyönteisten torjumiseen. Sumuta nestettä kasveille, joissa hyönteisiä esiintyy ja toista käsittelyä tarvittaessa.

Vinkki

Viljelylaatikko voidaan perustaa mullan, hiekan, nurmikon tai pihakiveyksen päälle, oikeastaan mihin tahansa. Jos perustat laatikon kiveyksen päälle, tee laatikkoon pohja laudasta tai kankaasta estämään mullan valuminen ympäristöön. Kankaaksi sopii vanha luonnonkuidusta valmistettu lakana tai pyyhe. Salaojita laatikko laittamalla pohjalle 15 cm kerros salaojasoraa tai kevytsoraa. Laita kangas myös sora- ja multakerroksen väliin estämään kerrosten sekoittuminen.

Jos laatikosta ei saa valua vettä pinnalle, vuoraa laatikko muovilla ja ohjaa ylimääräinen kasteluvesi pois salaojakerroksesta esimerkiksi vesiletkun patkalla.

**Lähellä
sijaitseva
vesipiste
helpottaa
viljelmien
hoitoa**

Näin perustat viljely-laatikon

1 Poista nurmikko ja muut kasvit siltä kohdalta, mihin laatikko tulee. Jos et halua poistaa nurmikkoa, leikkaa se lyhyeksi.

2 Kokoa laatikko. Varmista, että se on suorassa ja tukeva sekä pysyy hyvin paikallaan.

3 Laita laatikon pohjalle 3-5 cm:n paksuinen kerros avattuja sanomalehtiä lomittain.

4 Kaada lehtien päälle noin 20 litraa vettä, niin että lehdet kastuvat kauttaaltaan.

5 Täytä laatikko puhtaalla, peruslannoitetulla mullalla. Tiivistä multa kevyesti erikoisesti laatikon reunoista ja kulmista. Jätä mullan pinta noin 3 cm matalammalle kuin laatikon reuna.

6 Kylvä siemenet ja istuta taimet.

Siemenet & taimet

KASVIEN KASVATUS aloitetaan kylvämällä siemenet suoraan multaan tai istuttamalla esikasvatetut taimet laatikkoon.

Nopeakasvuiset kasvit, kuten retiisi, lehtisalaatti ja tilli, kylvetään suoraan siemenestä maahan. Osa kasveista, esimerkiksi tomaatti, paprika, jättisipuli, purjo ja selleri tarvitsevat pitkän kasvuajan ja ne pitää esikasvattaa taimiksi sisällä tai ostaa valmiit taimet. Esikasvattaminen jouduttaa myös monien muiden kasvien satoa. Sipulit istutetaan pikkusipuleista, valkosipulit kynsistä, perunat siemenperunoista ja maa-artisokka juurimukuloista.

Siemeniä voit ostaa kaupasta ja puutarhamyymälästä tai tilata verkkokaupasta.

Taimia myydään toreilla ja puutarhoilla. Valikoi hyväkuntoisia ja terveitä taimia. Hyväkuntoinen taimi on kauniin vihreä ja siinä on vahvat ja vaaleat juuret. Taimi ei ole nuupahtanut eikä siinä ole kuivuneita lehtiä tai tuholaisia. Suosi luomusiemeniä ja luonnonmukaisesti lähellä tuotettuja taimia.

Näin kylvät siemenet

- Lue siemenpakkauksen ohjeet. Pakkauksessa kerrotaan kylvöaika, kasvutila ja kasvu-aika, sekä kuinka monelle rivimetrille annos riittää. Kaikkia siemenpussin siemeniä ei tarvitse kylvää kerralla. Pussissa kerrotaan, miten kauan siementen itävyys säilyy. Säilytä siemeniä kuivassa paikassa.
- Liota isoja, kovakuorisia siemeniä, kuten herneitä ja papuja, vedessä yön yli ennen kylvää. Sekoita pieni-kokoiset siemenet hiekkaan ja kylvä suolasirottimella. Kylvönauhoissa siemenet ovat valmiiksi sopivin taimivälein.
- Kastele multa perusteellisesti edellisenä päivänä.
- Haraa mullan pinta tasaiseksi.
- Tee multaan kylvövako kepillä tai paina vako laudan sivulla.
- Kastele vako ja anna veden imeytyä hetki.
- Ripottele siemenet vakoon. Peitä ne mullalla ja tiivistä kevyesti kädellä.
- Pidä multa kosteana, kunnes siemenet itävät.
- Kun taimet kasvavat, harvenna tarvittaessa eli ota osa taimista pois. Tarkista sopiva taimiväli siemenpussista.

Kastele pieniä taimia varovasti. Käännä kastelukannun sihti ylöspäin, näin vesi tulee kevyemmin.

Näin istutat taimet

- Istuta taimet, kun yöpakkasia ei enää esiinny.
- Kastele taimet hyvin ennen istuttamista.
- Tee istutuskuopat sopivin välein. Täytä kuopat vedellä ja anna sen imeytyä.
- Laita taimi istutuskuoppaan. Peitä taimen juuripaakku niin, että sen päälle tulee 2 cm multaa. Tarkista myöhemmin, että juuripaakku pysyy mullan alla.
- Jos kasvatat samassa laatikossa ravinnevaatimuksiltaan erilaisia lajeja, laita varastolannoitetta kasveille, jotka vaativat paljon ravinteita.

Taimi- eli esikasvatus

Pitkän kasvuajan vaativat vihannekset esikasvatetaan taimiksi, jotta ne ehtisivät tuottaa satoa lyhyen kesämme aikana. Voit ostaa taimet valmiina tai esikasvattaa ne itse. Esikasvatusaika vaihtelee lajin mukaan, parista viikosta useaan kuukauteen. Selvitä esikasvatusaika esimerkiksi siemenpussista.

Taimet kasvatetaan sisällä, valoisalla ikkunalaudalla tai lisävalon alla. Kylvöastia voi olla ruukku tai mikä tahansa puhdas astia, jonka pohjassa on reikä. Käytä kylvö- tai taimimultaa, se on puhdasta, ilmavaa ja miedosti lannoitettua. Täytä astia mullalla ja kylvä siemenet siemenpussin ohjeen mukaan. Laita kylvöksen päälle reiätetty muovipussi tai kelmu. Siemenet itävät parhaiten kosteassa ja lämpimässä.

Taimiin kasvaa ensin sirkkalehdet ja niiden jälkeen kasvulehdet. Kun ensimmäiset kasvulehdet ovat kasvaneet, on aika koulia taimet, eli siirtää ne kasvaamaan väljempään tilaan. Irrota taimien juuret varovasti puutikun avulla toisistaan. Istuta taimet isompaan ruukkuun taimikasvatusmultaan. Isot siemenet voi kylvää valmiiksi omiin ruukkuihinsa, 1–2 siementä ruukkuun. Silloin taimia ei tarvitse koulia.

Pidä taimiruukkujen multa tasaisen kosteana. Jos taimikasvatusaika on pidempi kuin yksi kuukausi, lannoita taimia miedolla lannoiteliuoksella. Ennen kuin taimet istutetaan ulos, niitä pitää karaista eli totuttaa uusiin olosuhteisiin. Pidä taimia päivisin ulkona viikon ajan, mutta ota ne vielä yöksi sisälle.

Hoida kasveja säännöllisesti

SUOJAA KASVIT kasvuharsolla ainakin alkukesästä. Harson alla on lämmintä ja kasvit kasvavat nopeasti. Harso suojaa kasveja myös tuholaisilta.

Kastele säännöllisesti haalealla vedellä. Kastelun määrään vaikuttaa kasvilajin vedentarve, mullan vedenpidätyskyky ja sää. Kokeile sormella multaa noin 5 cm:n syvyydeltä. Kun multa on selvästi kuivahtanut, voit kastella. Kastele kerralla niin paljon, että multa kastuu myös hieman kasvien juuristo syvemmältä. Kastele aamuisin ja valuta vesi mullan pinnalle, niin että kasvin lehdet eivät kastu.

Kastele riittävästi kerralla

- 10 litraa vettä kastelee neliön alan maata 10 cm:n syvyydeltä.
- 20 litraa vettä kastelee neliön alan maata 30 cm:n syvyydeltä.
- 1 neliö = 1 m x 1 m.

Varastoi sadevettä ja käytä sitä kasteluun.

- Harvenna siemenestä kylvettyjä taimia lopulliseen kasvutiheyteen vähitellen. Salaattien, yrttien ja porkkanan pienet harvennustaimet voi syödä.
- Poista rikkakasvit taimien välistä.
- Haraa kovettunut maan pinta sateen jälkeen pienellä haralla.
- Tue herneet ja muut tukea vaativat kasvilajit.
- Multaa maissi, kaalit, pavut, purjo, porkkana ja punajuuri. Multaaminen tarkoittaa mullan lisäämistä kasvin tyvelle. Kasvi pysyy paremmin pystyssä, ja juuresten tyvi ei viherry tai kovetu.
- Poista kuivuneet ja sairaat kasvit ja kasvinosat ja vie ne kompostiin.
- Pese tuhohyönteiset kasvista pyyhkimällä tai vesisuihkulla, tai sumuta nokkosvedellä.

Lisälannoita tarvittaessa

Mullassa oleva peruslannoite ja lisäksi paljon ravinteita vaativille kasveille annettu varastolannoite riittää yleensä yhden kasvukauden ajaksi. Kastele säännöllisesti, jotta multa pysyy tasaisen kosteana ja ravinteet liukenevat kasvien käyttöön hyvin. Jos kasvu on kesällä heikkoa ja lehdet vaaleita, syyinä voi olla ravinteiden puute. Lannoita silloin kasveja vihreällä ruohosilpulla tai viherkäytteellä.

Sadonkorjuu

HYVIN SUUNNITELTU viljelylaattikko tuottaa satoa koko kesän!

Korjaa satoa tarkkaan. Maistele rohkeasti jo pieniä salaatin ja yrttien lehtiä. Retiisit kasvavat kuukaudessa, mutta muut juurekset vaativat pidemmän kasvuaajan. Kesäkurpitsat ja ensimmäiset herneet valmistuvat heinäkuussa. Elokuu on parasta satoaikaa ja sato on parasta tuoreena. Usein pienestäkin viljelylaatikosta riittää ainakin yrttejä myös säilöttäväksi. Kuivaa ja pakasta yrttejä, tee yrttiöljyä, -suolaa ja -sokeria.

Sadonkorjuun jälkeen

Peitä sadonkorjuun jälkeen multa kasvijätteillä tai puiden lehdeillä. Kate suojaa maata ja tarjoaa ruokaa pieneliöille. Muokkaa maatumaton jäte keväällä mullan sekaan ja lisää tarvittaessa kompostimultaa ja lannoita. Kalkitse noin neljän vuoden välein maa dolomiittikalkilla tai käytä lannoitetta, joka sisältää kalkkia. Viljelykasvit viihtyvät, kun maan pH eli happamuus on 6–6.5.

Helppoja kasveja viljelylaatikkoon!

vaatii ravinteita	paljon	kohta- laisesti	vähän	maata parantava	kylvö- syvyys (cm)	lopullinen kasvutila (cm)	kasvuaika kylvö- sadonkorjuu (kk)
KYLVÄ SIEMENET SUORAAN VILJELYLAATIKKOON TOUKOKUUSSA							
lehtisalaatit			•		1	20 x 2–5	1–2
retiisi			•		1	20 x 2–5	1–2
vihersipuli			•		1	20 x 2–5	1–2
tilli			•		1	20 x 2–5	1–2
maustekirveli			•		1	20 x 2–5	1–2
porkkana		•			1–2	20 x 5–15	2–4
nauris		•			1–2	20 x 5–15	2–4
palsternakka		•			1–2	20 x 5–15	2–4
punajuurikas		•			1–2	20 x 5–15	2–4
raitajuurikas		•			1–2	20 x 5–15	2–4
keltajuurikas		•			1–2	20 x 5–15	2–4
härkäpapu				•	5	20 x 30	2–3
sipuli		•			jätä istukkaan kärki näkyviin	10 x 10	2–3
valkosipuli	•				10	20 x 10	4–5
KYLVÄ SIEMENET KESÄKUUSSA LÄMPIMÄÄN MAAHAN							
pensasparut				•	3	20 x 10	2–3
herne				•	3–5	20 x 5	2–3
ISTUTA TAIMET KESÄKUUSSA							
kesäkynteli			•			20 x 20	2–4
basilika			•			20 x 20	2–4
timjami			•			20 x 20	2–4
ajuruohot			•			20 x 20	2–4
ryytisavia			•			20 x 20	2–4
sitruunaverbena			•			20 x 20	2–4
sitruunamelissa			•			20 x 20	2–4
persilja			•			20 x 20	2–4
lamopinaatti			•			40 x 40	2–3
lehtikaali	•					50 x 50	3–7
purjo	•					20 x 15	3–7
ruotiselleri	•					20 x 30	3–7
avomaankurkku	•					20 x 20	2–4
kesäkurpitsa	•					60 x 60	2–4

Suunnittele

**HAHMOTTELE VIILJESUUN-
NITELMA** paperille. Käytä koko laa-
tikon tila hyödyksi. Laatikossa kasvit
voivat kasvaa hieman tiheämmässä
kuin kasvimaalla. Huolehdi kuitenkin,
että kaikilla kasveilla on riittävästi ti-
laa ja valoa. Istuta samaan laatikkoon
leveitä ja kapeita, korkeita ja matalia,
hidas- ja nopeakasvuisia sekä mata-
la- ja syväjuurisia kasveja. Sijoita le-
veät lajit kulmiin ja laatikon reunalle
ja korkeat keskelle tai laatikon pohjois-
puolelle. Kylvä nopeakasvuisia lajeja
hitaasti kasvavien rivinväleihin. Kun
nopeakasvuisten sato on syöty, hi-
taammin kasvavat valtaavat tilan. Tee
kesän aikana paikkauskylvöjä kohtiin,
joissa siemenet eivät ole itäneet tai on
tyhjää tilaa.

Monesta kasvilajista on saatavana useita lajikkeita ja viljelyohjeet saattavat vaihdella, joten lue siemenpussin tiedot huolellisesti. Esimerkiksi porkkanan kesälajikkeet ovat nopeampikasvuisempia kuin talvilajikkeet ja sopivat hyvin tuoreena käytettäväksi.

Älä viljele samaa kasvilajia samassa laatikossa vuodesta toiseen, koska se heikentää mullan laatua ja lisää kasvituholaisten ja -tautien esiintymistä. Kirjoita muistiin mitä lajeja olet minäkin vuonna kasvattanut ja vaihtele lajeja vuosittain. Jos sinulla on vain yksi laatikko, ja haluat kasvattaa samoja lajeja, saatat joutua vaihtamaan mullan muutaman vuoden välein. Jos sinulla on useampi laatikko, suunnittele kasvien vuosittainen kierto laatikoissa. Ohjeita löydät kohdasta viljelykierto.

[illegible]

Vältä ruoka-hävikkiä!

KASVATA KASVEJA, joiden mausta pidät ja jotka tulevat myös syödyksi. Kokeile rohkeasti ainakin yhtä uutta kasvia joka vuosi, siitä voi tulla suosikkisi! Kylvä myös syötäviä kukkia vihannesten väliin, voit käyttää niitä ruokien ja juomien koristeluun tuoreena ja kuivattuna.

TEE YRTTISUOLAA JA YRTTISOKERIA

- Mittaa saman verran karkeaa suolaa ja tiiviisti painettuja tuoreita yrttejä. Murskaa suola ja mausteet hienoksi rouheeksi. Tehosekoittimessa sormisuola murskautuu helposti. Levitä seos laakeaan astiaan. Kuivaa huoneenlämmössä noin kaksi vuorokautta ja kääntelee välillä. Säilytä kuiva yrttisuola tiiviissä lasipurkissa ja mausta sillä ruokia.
- Yrttisokeri valmistuu samalla tavalla kuin yrttisuola. Käytä suolan sijaan kidesokeria ja yrtteinä esimerkiksi minttua, sitruunamelissaa tai syötävien kukkien terälehtiä. Yrttisokeri sopii jälkiruokien, marjojen ja hedelmien maustamiseen.

Yhdestä viljely- laatikosta saa satoa koko kesän

- Porkkana, salaattit, vihersipuli, tilli ja kehäkukka kylvetään maahan suoraan siemenistä.
- Lamopinaatti, persilja, sitruunamelissa ja timjami istutetaan taimista.
- Porkkanan ja maustekasvien väliin voi kylvää lisäksi retiisiä.
- Kun retiisi ja vihersipuli on syöty muut kasvit valtaavat niiden tilan. Maustekasveista, lamopinaatista ja salaateista poimitaan satoa pitkin kesää.
- Kehäkukat ovat kauniita ja muokkaavat maata, kasvin terälehdet ovat myös syötäviä.

1. Tarha-ajuruoho (timjami)
2. Sitruunamelissa
3. Persilja
4. Lamopinaatti
5. Porkkana
6. Vihersipuli
7. Kehäkukka (matala)
8. Sidesalaatti tai parsasalaatti
9. Tilli
10. Lehtisalaatti

Vinkki

Ruokakaupan salaatti- ja yrttiruuki voi istuttaa viljelylaatikkoon. Tuorena ne lähtevät hyvin kasvuun, kun jätät versosta vähintään 1/3 jäljelle.

Monesta laatikosta kasvaa paljon herkkuja

SUUNNITTELE VILJELYKIERTO niin, että vaihdat vuosittain kasvilajien paikkaa järjestyksessä laatikosta toiseen.

Kasvata samassa laatikossa ravintarpeiltaan samanlaisia kasveja. Yhdessä laatikossa on ensimmäisenä vuonna lajeja, jotka vaativat paljon ravinteita. Seuraavana vuonna samassa laatikossa on lajeja, jotka vaativat kohtalaisesti ravinteita, ja kolmantena vuonna kasveja, jotka vaativat vähän ravinteita. Neljäntenä vuonna laatikossa kasvatetaan maata parantavia kasveja. Seuraavana vuona jälleen paljon ravinteita vaativia kasveja. Viljelykierto

helpottaa kasvien lannoitusta ja hoitoa. Maa pysyy hyvässä kunnossa, ravinteet käytetään tehokkaasti, ja kasvitaudit ja tuholaiset eivät yleisty.

Syksyllä laatikoissa olevat kasvijätet jätetään mullan pinnalle ja lisäksi multa peitetään noin 15 cm kerroksella puun lehtiä. Kasvijätteet muokataan seuraavana keväänä multa.

Paljon ravinteita vaativien kasvin laatikkoon lisätään keväällä kompostimultaa ja/tai kananlantaraketta. Kookkaille kasveille, kuten kesäkurpitsalle ja maissille annetaan lisäksi varastolannoitetta noin 2 dl/kasvi.

Kohtalaisesti ja vähän ravinteita vaativien kasvien laatikkoon riittää yleensä vihreän ruohokatteen lisääminen alkukesästä. Seuraa kasvien kasvua. Jos kasvu on heikkoa ja lehdet vaaleita, anna tarvittaessa lisäksi viherkäytettä. Maata parantavien kasvien laatikkoon ei yleensä tarvitse lisätä keväällä lannoitetta. Viljelyn jälkeen syksyllä lisätään dolomiittikalkkia pakkauksen ohjeen mukaan.

Tässä oppaassa on seuraavaksi esimerkki neljän viljelylaatikon viljelykierron. Voit soveltaa ohjeita myös kahden ja kolmen laatikon viljelykiertoon.

VILJELYKIERTO			
VUOSI 1	VUOSI 2	VUOSI 3	VUOSI 4
laatikko 1 Maata parantavat kasvit	laatikko 1 Paljon ravinteita vaativat kasvit	laatikko 1 Kohtalaisesti ravinteita vaativat kasvit	laatikko 1 Vähän ravinteita vaativat kasvit
laatikko 2 Vähän ravinteita vaativat kasvit	laatikko 2 Maata parantavat kasvit	laatikko 2 Paljon ravinteita vaativat kasvit	laatikko 2 Kohtalaisesti ravinteita vaativat kasvit
laatikko 3 Kohtalaisesti ravinteita vaativat kasvit	laatikko 3 Vähän ravinteita vaativat kasvit	laatikko 3 Maata parantavat kasvit	laatikko 3 Paljon ravinteita vaativat kasvit
laatikko 4 Paljon ravinteita vaativat kasvit	laatikko 4 Kohtalaisesti ravinteita vaativat kasvit	laatikko 4 Vähän ravinteita vaativat kasvit	laatikko 4 Maata parantavat kasvit

Paljon ravinteita vaativia kasveja

- Liota **valkosipulin kynsiä** vuorokausi vedessä ja istuta ne huhti-toukokuussa 5–10 cm:n syvyyteen.
- Kylvä toukokuussa laatikon reunalle **retiisin, rucolan** ja **vihersipulin** siemeniä. Niiden sadon ehdit korjata, ennen kuin isommat kasvit valtaavat tilan. Istuta myös **lehtikaalin** taimi toukokuussa.
- **Tomaatti** ja **kesäkurpitsa** tarvitsevat paljon valoa ja lämpöä. Istuta ne kesäkuussa, samoin **ruotisellerin** ja **kääpiösamettikukan** taimet. Valikoi avomaalle sopiva tomaattilajike ja tue taimi hyvin. Kesäkurpitsa on kookas, ja se saa kasvaa laatikon reunojen yli. Poista kuihtuneet kukat hedelmien alkujen päistä. Kerää kesäkurpitsat 15 cm:n mittaisina.
- Ruotiselleri** kasvaa ensin melko hitaasti, mutta jo keskikiesällä voit varovasti irrottaa uloimpia lehtiä. Pienikin määrä maustaa ruoan. Kääpiösamettikukan lehdet maistuvat sitruunalle.
- Myös **avomaankurkku** ja **kaalit** vaativat paljon ravinteita.

1. Kääpiösamettikukka 2. Kesäkurpitsa (tai 3 kpl sokerimaissia) 3. Ruotiselleri 4. Valkosipuli tai purjo
5. Tomaatti 6. Retiisi, rucola tai vihersipuli 7. Lehtikaali (tai palmukaali)

Kohtalaisesti ravinteita vaativia kasveja

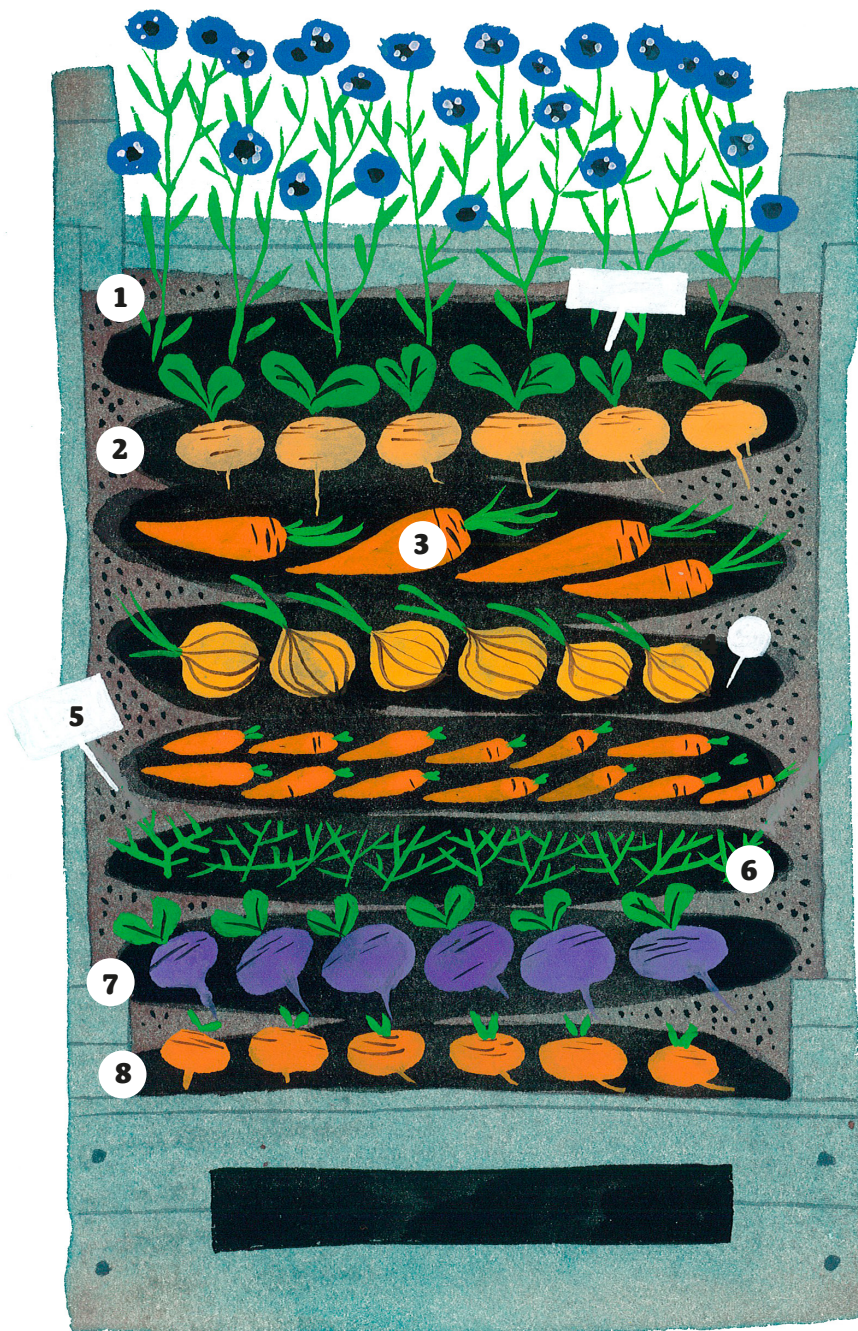
- Kokeile rohkeasti erilaisia **juureksia** ja kylvä keväällä rivi kutakin. Sopiva riviväli on 20 cm. Kun valitset viljelyyn aikaisia ja myöhäisiä lajikkeita, saat satoa koko kesän.

- **Porkkanan** siemenet itävät hitaasti. Kylvä rivien päihin muutamia salaatin tai retiisin siemeniä, niin näet, missä rivit ovat. Herkuttele retiisillä ja salaatilla, ennen kuin juurekset valtaavat alan. Harvenna porkkanan ja juurikkaiden taimet kasvamaan sopivin kasvuvälein ja multaa niiden tyvet kesällä.

- Istuta **pikkusipulit** 5–10 cm:n taimivälein ja jätä niiden päät näkyviin. Kokeile **salotti-**, **ryväs-** ja **jättisipulin** kasvattamista. Jättisipuli istutetaan taimista, taimiväli 20 cm. Jos istutat sipulit tiheämpään, harvenna niitä alkukesästä ruuaksi, niin että lopullinen kasvuväli on ohjeen mukainen.

- **Ruiskaunokki** saa myöhemmin vallata **nauriilta** vapautuvan alan ja **kirveli** varhaisporkkanan paikan.

- Myös **palsternakka**, **kyssäkali**, **lanttu**, **retiisi** ja **retikka** vaativat kohtalaisesti ravinteita.

1. Ruiskaunokki 2. Nauris 3. Porkkana 4. Sipuli 5. Varhaisporkkana 6. Tilli 7. Punajuurikas 8. Raita- tai keltajuurikas

Vähän ravinteita vaativia kasveja

- Kylvä **salaatin** siemenet varhain ja tee uusintakylvö tarvittaessa. Salaatin siemenet eivät idä yli 25 °C:n lämpötilassa. Kokeile **side-** ja **parsa-salaattia**. Käytä alimmat lehdet ensin, keskeltä kasvaa uutta satoa. Jo yksi **lamopinaatin** taimi tuottaa hyvin satoa. **Vuonankaalia** voit kylvää myös heinäkuussa ja sato joutuu syys-lokakuussa.

- Kylvä **tilli**, **kirveli** ja **korianteri** suoraan siemenistä, istuta muut yrtit taimista. **Salvia**, **sitruunamelissa** ja **tarha-ajuruoho** eli **timjami** ovat monivuotisia, mutta ne talvehtivat meillä harvoin ulkona.

- Istuta **persilja** taimesta, koska siemenestä se kasvaa hitaasti. Jätä persilja syksyllä maahan. Se on kaksivuotinen ja kasvaa toisena vuonna lehtiä ja kukkii. Poista kukkavarret, niin saat parempaa lehtisatoa. Kokeile myös **sileälehtistä persiljaa** sekä **juuri-** ja **selleripersiljaa**.

1. Kehäkukka
2. Lamopinaatti
3. Maustemeirami tai kesäkynteli
4. Basilika
5. Tilli, korianteri tai maustekirveli
6. Salaatti
7. Tarha-ajuruoho
8. Ryytisalvia
9. Sitruunamelissa
10. Persilja

Maata parantavia kasveja

- Joka neljäs vuosi viljelylaatikossa kasvatetaan maata parantavia kasveja. **Pavut** ja **herneet** sitovat ilmakehän typpeä maahan ja muiden viljelykasvien käyttöön. **Auringonkukka** ja **härkäpapu** muokkaavat maata tehokkaasti. Muita maanparannuskasveja ovat esimerkiksi **persianapila**, **veriapila**, **kuitupellava**, **ruisvirna** ja **kehäkukka**.
- Kylvä härkäpavun siemenet toukokuussa, ja muut pavut ja herneet sitten, kun maan lämpötila on yli 10 °C. **Pensas-** ja **salkopapujen** sato joutuu nopeammin, kun istutat ne esikasvatetuista taimista kesäkuussa. Tue salkopapu ja herneet. **Sokeriherneet** ja **taittoydinherneet** syödään palkoineen, **silpo-** ja **silpoydinherneistä** syödään vain siemenet.

1. Herne
2. Pensaspapu
3. Auringonkukka
4. Salkopapu
5. Härkäpapu, hunajakukka tai veriapila

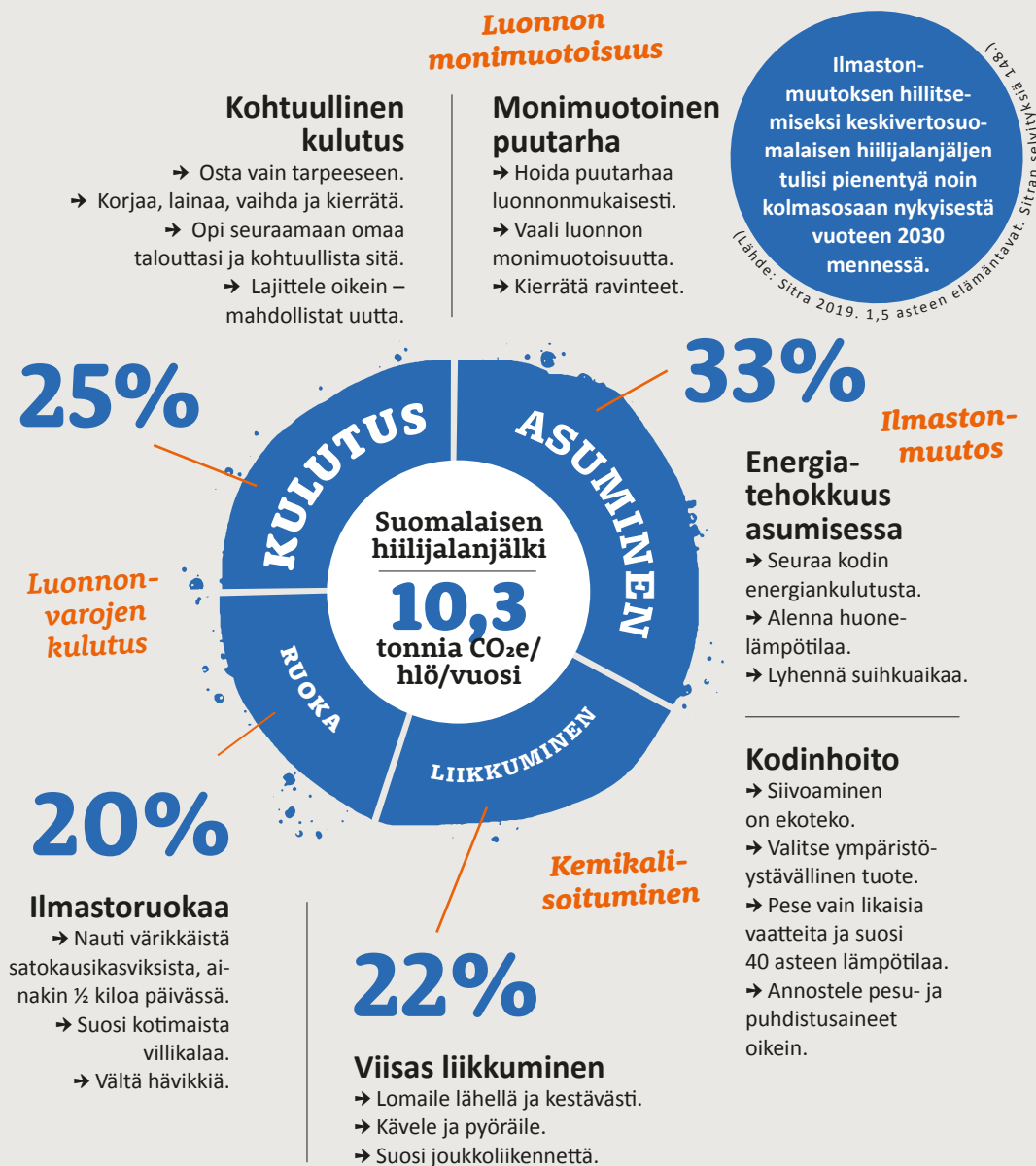
Vinkkejä

- Istuta samaan viljelylaatikkoon monivuotisia yrttejä, kuten **ruohosipuli**, **rakuuna**, **kangasajuruoho**, **ryytisalvia**, **sitruunamelissa**, **iisoppi** ja **sitruunaverbena**. Samaan laatikkoon sopii myös **kuukausimansikka**, joka tuottaa satoa lokakuulle saakka.
- Varaa oma laatikko helposti leviävälle ja suurikokoisille kasveille. Sellaisia ovat esim. **mäkimeirami**, **mintut**, **talvikurpitsa**, **raparperi**, **parsa**, **maa-artisokka** ja **mansikka**.
- **Peruna** kasvaa hyvin rei'iteissä ämpäreissä tai multasäkeissä. Sijoita ne esimerkiksi viljelylaatikon varjoiselle sivulle, näin juuret ovat suojassa paahtavalta auringolta.
- Kasvata vihannesten ja juurusten seassa syötäviä kukkia. Hyviä lajeja ovat esim. **kehäkukka**, **ruiskaunokki**, **krassi**, **orvokki** ja erilaiset kukkivat yrtit. Kukat houkuttelevat myös pölyttäjiä viljelmillesi.

1. Kuukausimansikka
2. Ryytisalvia
3. Rakuuna
4. Iisoppi
5. Kangasajuruoho
6. Sitruunamelissa
7. Ruohosipuli

Martan kestävä arki

www.martat.fi/marttakoulu/kestava-arki/

www.martat.fi
 Martat vinkkaa
 Marttailu
 Marttaliitto
 Martat-TV

Teksti Tiina Ikonen | **Taitto** Katja Kuittinen
| Marttaliitto 2021